

# Za gospodarje

Maribor, dne 18. novembra 1936.

## Položaj Jugoslavije na mednarodnem lesnem trgu.

V zadnjem času beležimo pri nas dvig cen lesu za 5—10%. Ta povišek je deloma posledica razvrednotenja denarne vrednosti v nekaterih državah, deloma pa tudi močne organizacije severnih držav. Cene bi bile mnogo višje, če bi bile konkurenčne razmere v osrednji Evropi boljše urejene. Rusija ne kaže nobenega zanimanja za srednjo Evropo, vendar pa motijo naš lesni izvoz nekatere druge države, ki stremijo proti Sredozemskemu morju.

Največ našega lesa porabi Nemčija, Južna Amerika, Anglija in potem šele sledijo druge srednjeevropske države. V Francijo izvažamo le malo, ker so naše lesne cene za Francoze previsoke. Razen 180 frankov za kubik lesa mora Francoz plačati še carine in raznih drugih zahtev do 140 frankov pri vagonu. Za avstrijski les plača francoski kupec na carini in na ostalih stroških samo 60 frankov pri vagonu. Iz tega vzroka je pač umljivo, da ima naš les na francoskem trgu zelo malo odjemalcev.

Izvoz jugoslovanskega lesa v švico je znašal letos v septembru 4354 kubikov v vrednosti 54.946 švicarskih frankov.

Južna Amerika je naš dober lesni odjemalec in to posebno v letošnjem letu, ko je izpadla žetev po južnoameriških državah dobro in to dejstvo pospešuje povpraševanje po stavbenem lesu.

Zelo otežkočeni so za položaj naše lesne industrije trgovski zaključki, ki so bili sklenjeni pred razvrednotenjem denarne vrednosti po nekaterih državah.

Ob koncu je treba še poudariti, da so se cene lesu na domačem trgu zboljšale.

## O vidnih znakih boljšanja v svetnem gospodarstvu.

V Berlinu obstoja poseben zavod, ki se peča s presojo splošnega gospodarskega položaja in izdaja svoja tozadevna četrtletna poročila. Po najnovešem izkazu

berlinskega zavoda je svetovno gospodarstvo v porastu. Zelo se je okrepil splošni dvig v preteklem polletju. Po nekaterih deželah že lahko govorimo o doseženem višku. Po drugih zopet sta si produkcija in potrošnja le nekoliko pomagali iz krizne nižine. Pretežna večina industrijskih držav še vedno boleha na brezposelnosti, ki zaostruje socialno napetost. Da se je začelo gospodarstvo po nekod zboljševati, so to povzročile velike naročbe za oboroževanje.

V bivših državah z zlato podlago je razvrednotenje denarne vrednosti v zadnjem času odstranilo marsikatero oviro glede zboljšanja gospodarstva. N. pr. v Franciji je prignala na površje strah pred še nadaljnim padcem franka 60 milijard frankov, ki so bili brezplodno skriti, naloženi ali pa na pobegu iz domovine. Položaj na polju kredita si je na Francoskem opomogel. Francoska narodna banka je prenehala z zamenjavo bankovcev za zlato in si je pridobila kreditno svobodo.

Razveseljiv pojav glede zboljšanja splošnega gospodarstva je tudi to, da je vzpostavljena dobičkanost izvoza. Ko je bila gospodarska kriza na višku, ni upal imeti nikdo polnih zalog. Sedaj se skladišča že zopet polnijo in dvig cen ima za posledico, da vrednost obstoječih zalog raste, dolgovi padajo in razna podjetja se utrjujejo.

V gospodarskem oziru so si precej opomogle agrarne države. V Jugoslaviji kažejo ugodne posledice javne investicije. Na Poljskem si je precej opomoglo poljedelstvo radi dviga cen pridelkom in radi zadovoljive žetve. Tudi Litvanska je premagala vse težkoče, ki so doslej ovirale prodajo njenih pridelkov. V splošnem se je dvignil izvoz na stopnjo v letu 1932.

Gospodarski položaj v Nemčiji je v stalnem in znatnem bolšnanju. Letos začetkom oktobra je bilo v Nemčiji 18 milijonov delavcev ter uslužbencev več zaposlenih nego leta 1928-29. Od začetka letošnjega leta se je dvignila strokovna

blagovna produkcija za 19%. Letošnji industrijski izkupiček računajo v Nemčiji za preko 60 milijard napram 35 milijardam leta 1932.

Anglija in Skandinavija sta se že tudi ojačili z dvigom iz krize. Angleži so si opomogli z oborožitvijo, med tem ko sta izvoz in gradbena podjetnost v zastoju. Po severnih državah pa se kaže pogon navzgor v zunanjem gospodarstvu.

Zelo neznatno gospodarsko izboljšanje beležita Avstrija in Čehoslovaška. Italija pa ne dopušča vpogleda v svoje gospodarske karte.

Zelo v ugodnem položaju se gibljejo prekomorske pokrajine s svojimi sirovinami, po katerih je vedno večje povpraševanje.

### Gospodarske zanimivosti.

Izvoz jugoslovanskega lanu in konoplje v Nemčijo. V zadnjem času smo izvozili par vagonov lanu v Nemčijo, kjer so plačali 110 mark za meterski stot. Kakor hitro prispe blago v Regensburg, dobi prodajalec na nemške marke se glasečišek, katerega lahko proda na naših borzah po 14 Din 1 marko. Na spomlad bomo izvozili lana do 200 ton. — Pred enim mesecem, ko je Italija razvrednotila svojo liro, so bili naši tvorničarji in trgovci s konopljo v velikih skrbih, če bo sploh šlo to blago v Nemčijo. Celotna konopljena zadeva se je ugodno razvila, ker kupijo Nemci vsako ponudbo. Kljub razvrednotenju lire se cene konoplje v Italiji niso dvignile. Med tem, ko je bila poprej italijanska konoplja dražja nego jugoslovanska, sta se sedaj izenačili v ceni in je prenehala konkurenca. Tekom zadnjih dveh let se Nemci zelo zanimajo za našo konopljo. Čeravno je italijanska konoplja glede niti bolj fina, pa je naša močnejša in bolj prikladna za razno opremo pri zračnem in pomorskem prometu. Nemčija ni samo odjemalec naše in italijanske konoplje, ampak pokupi tudi zelo veliko ruske. Med Nemčijo in Rusijo ne obstojajo urejene trgovske razmere in tu nastopa kot posredovalec Anglija, kateri morajo plačevati Nemci precejšnje posredovaine nagrade. Našo konopljo plača Nemčija po 9 Din 1 kg. Trenutno ni pri nas večjih konopljevih zalog, ker je sušenje tega blaga oviralo neprestano deže-

vje in lahko računamo z večjim izvozom na spomlad. Upajo, da bomo prodali v Nemčijo 2000 vagonov konoplje.

Naš fižol. Precejšnje količine fižola bomo izvozili v Nemčijo po 16 mark meterski stot od Regensburga. Poprej smo izvažali fižol v Francijo, vendar je ta izvoz prenehal. Trgovska pogajanja, ki se vršijo v Belgradu med Francijo in Italijo, bodo tudi glede izvoza našega fižola v ti dve državi privedla do izboljšanja.

Plačilni promet med Jugoslavijo in Italijo. Zavod za pospeševanje zunanje trgovine opozarja z ozirom na predpise za urejevanje plačilnega prometa in izmenjave blaga med Italijo in Jugoslavijo na odlok italijanske vlade od 10. X. l. l. Po tem odloku se mora vsak za uvoženo blago iz Jugoslavije (uvoz po 30. sept. 1936) glede vplačila poslužiti italijanske banke (Banca d'Italia), ki je kasir, kar se tiče izmenjave blaga z inozemstvom. Ta zavod in naša narodna banka določata sporazumno tečaj lire in dinarja. V tujih devizah nakazane svote, ki se morajo preračunati v italijanske lire, se preračunajo na podlagi uradnega tečaja za tozadevne devize na borzi v Rimu na dan vplačila. Pod te predpise odloka italijanske vlade spada vse blago, ki je bilo pod katerimkoli carinskim režimom uvoženo v deželo, izvzet je samo tranzitni promet. Uvoznik, kateri blago uvozi in sicer blago, ki pride iz Jugoslavije ali je jugoslovanskega izvora, mora oddati pred carinsko oblastjo v deželi izjavo po predpisih carinskega zakona. Tej izjavi je priključiti še neko posebno napoved. Vsak, ki prodaja na kakoršenkoli način blago, ki je jugoslovanskega izvora, mora dobiti poprej tozadevno dovoljenje italijanskega nacionalnega zavoda za izmenjavo blaga z inozemstvom. Pri blagovnem izvozu po dnevu, ko postane omenjeni odlok pravomočen, mora predati izvoznikar carinski oblasti posebno napoved v treh izvodih. Ta izjava mora vsebovati ime kupca in kraja, kamor je namenjeno, označbo blaga in če gre za prodajo v gotovini, znesek v oni denarni vrednosti, v kateri je bila sklenjena kupčija in tudi rok plačila. Italijanski odlok vsebuje tudi kazni za vse one, ki bi se ne ravnali po teh predpisih.

Porast cen oljnatim semenom. V prejšnjih letih je morala Jugoslavija radi nezadostne proizvodnje oljnatih semen ista

uvažati iz Romunije. Letošnji donos pa je bil posebno v Vojvodini radi razširjene produkcije bogatejši. Celotna potreba za domače tvornice, ki predelavajo oljnata semena, je krita v polni meri. Kakor že znano, imamo v naši državi štiri tozadevne velike tvornice: dve v Novem Vrbašu in po eno v Koprivnici in Zagrebu. Ker so tudi tvornice svojo produkcijo dvignile, je prišlo pri ponudbah do močne konkurence. V zadnjih tednih plačujejo tvornice 165—170 Din za 100 kg, čeravno so računali producenci v najboljšem slučaju na 140—145 Din, tako da znaša letošnji nepričakovani dobiček, ki odpade na producenco, nad 2 milijona Din.

Bolgarija letos ne bo izvažala vina. — Zveza bolgarskih vinogradnikov je dosegla pri letošnji trgovini krog 200 milijonov kilogramov, napram 400 milj. kg v lanskem letu. Izvoz grozdja iz Bolgarije je zaključen. Izvoženih je bilo v celem 2400 vagonov, 2100 vagonov manj kot l. 1935. Letos pričakujejo 80 milijonov litrov vina, kar ne zadestuje z vključkom starih zalog 20 milijonov litrov za domačo uporabo, ki znaša 120 milijonov litrov letno. Bolgarija letos ne more govoriti o vinškem izvozu.

Kmetijske zbornice dobimo v kratkem. Kmetijsko ministrstvo je svoj čas zbralo glede kmetijskih zbornic mnenja vseh državnih in banovinskih gospodarskih organizacij. Na podlagi teh je že izdelan načrt uredbe o kmetijskih zbornicah, ki bo predložen ministrskemu svetu v odobrenje in bo objavljen v »Službenih Novinah«. Stojimo tik pred dolgo pričakovanim dejstvom upeljave kmetijskih zbornic, s katerimi dobijo glavni stan v naši državi svoje stanovske zastopnice, ki bodo zastopale kmečke koristi.

Nov pripravljalni odbor za prihodnjo sadno razstavo in sadni sejm v Mariboru. V Celju ob priliki seje vodstva Sadjarskega društva za Slovenijo je bilo sklenjeno, da se bo vršila za slučaj dobre sadne letine v Mariboru na jesen 1937 banovinska sadna razstava s sejmom. Ob tej priliki je bil izvoljen naslednji pripravljalni odbor: predsednik Sadjarskega društva, višji sadjarski nadzornik Martin Humek, I. podpredsednik ravnatelj Sadjarske in vinarske šole Josip Priol, II. podpredsednik strokovni učitelj za sadjarstvo na kmet.

Šoli v št. Jurju Franjo Vardjan, tajnik Sadjarskega društva Anton Škulj, blagajnik Josip Verbič, in nadalje člani glavnega odbora: referent za sadjarstvo pri banu, upravi Ivan Flego, urednik »Kmetovalca« Franjo Kafol, predsednik drevesničarskega odseka posestnik Miha Kovačič od Sv. Petra pri Mariboru, okrajni šolski nadzornik Peter Močnik v Mariboru, predsednik Sadjarske podružnice Ludovik Sagarin iz Ptuja in banski svetnik Ivan Šerbinšek iz Svečine. Sodelovalce bodo pri razstavi in sejmu vse podružnice Sadjarskega društva ter bo prireditel velik manifestacija zavednosti in naprednosti naših sadjarjev.

Vrane in srake kot donašalke sreče. — Nekaj čisto svojevrstnega so pogruntali v Kanadi, da bi očistili žitorodne neizmerne pokrajine od nadloge vran ter srak. Vlada je pustila 900 komadov teh škodljivih ptičev ujeti. Na noge so jim pritrdili obročke z gotovimi številkami in so ptice nato izpustili. Koj drugi dan po izpustitvi je bilo razglašeno po časopisju, da izplača vlada za oddajo teh numeriranih ptičev nagrade v iznosu od 60 do 30.000 Din. Na vsako številko je namreč že določena premija. Kakor je bilo vnaprej pričakovati, je zagrabila celo Kanado lovska strast. Vsak, ki posedal kak kres, upa, da bo z ustrelitvijo srake ali vrane zadel glavni dobiček. V Kanadi ni več nobena sraka ali vrana varna življenja in kmalu bo dežela očiščena te nadloge.

### Ljudski pravnik.

Občinska trošarina na prodajo vina lastnega pridelka. — J. Kitak. — Vprašate, ali je občina upravičena pobirati trošarino v znesku 1 Din od litra pri prodaji vina lastnega pridelka iz lastnega zemljišča nad 5 litrov. — Prodajalci vina lastnega pridelka in iz lastnega zemljišča so oproščeni le državne trošarine. Radi tega lahko občine zahtevajo plačilo občinske trošarine, kar jim to ni zabranjeno. Banska uprava sicer priporoča občinam, naj trošarine ne zahtevajo in večina občin faktično take prodaje ne obdavičuje. Ako pa Vaša občina trošarino zahteva, se ne morete plačila braniti.

Zahtevek otroka, da se mu izplača delež skupnega posestva. — J. Golob. — Starši so izročili posestvo vsem otrokom.

Sedaj zahteva eden izmed otrok, »da bi se mu izplačalo«. Vprašate, ali ima to pravico. — Niste točno navedli, ali so otroci dobili vsak del posestva v naravi, ali pa dobijo nekateri del posestva v naravi, drugi pa izplačano protivrednost v denarju. Za slučaj, da ima otrok določen odpravek v denarju, ga lahko zahteva v roku, ki je bil v zadevni izročilni pogodbi določen. Ako pa so otroci dobili vsak svoj delež (idealen) v naravi, sme posameznik zahtevati razdružitve, ako niso starši tega prepovedali, oziroma niso otroci v dogovoru med seboj to izključili. Razdružitve skupnosti se ne sme zahtevati ob neugodnem času ali v škodo ostalih. Delitev se mora izvršiti v zadovoljstvo vsakega deležnika. Ako se ne morejo zediniti, odloči žreb, ali razsodnik, ali, ako soglasno ne določijo eden ali drug način delitve, sodnik. Ako skupnega posestva sploh ni mogoče deliti, ali ne brez znatnega zmanjšanja vrednosti, ga je treba prodati na sodni dražbi, kupnino pa razdeliti med deležnike in sicer, ako to zahteva tudi le en deležnik.

**Izplačilo vloge.** — Isti. — Pravite, da imate že 10 let naložen denar v Posojilnici v Laškem, ki ima denar, a Vam niti obresti noče izplačati. Vprašate, kaj naj storite, da bi dobili vsaj obresti. — Ker Posojilnica v Laškem, kolikor nam je znano, ni zaprosila za zaščito, jo lahko s tožbo prisilite, da Vam plača obresti, pa tudi glavnico. Ako pa je pod zaščito, Vam je dolžna plačati le tisti znesek, ki je v zadevni uredbi določen. Uredba je gotovo razobešena v posojilničnih lokalih; če ni, prosite, naj Vam jo dajo v pogled. Ako je Posojilnica sama določila kake omejitve v izplačevanju, Vas te ne vežejo, ako ji ni dovoljena zaščita, odnosno omejitve niso s posebnim ministrskim odlokom odobrene.

**Kdaj zastara zahtevki na plačevanje alimentacij.** — J. Jagrič v P. — Nezakonski oče sedaj ničesar ne poseduje ter vprašate, ali bo pozneje, ko bo kaj pridobil, dolžan plačati alimentacije tudi za nazaj. — Terjatev na plačilo posameznih preživilnih zastara v treh letih, pravica sama pa v 30 letih. Ako pa je s sodbo ali s sodnim sklepom že določena dolžnost nezakonskega očeta, plačevati alimentacije in njena višina, tedaj lahko skozi 30 let od izdatka sodne odločbe vodite iz-

vršbo zoper nezakonskega očeta. Zastaranje se prekine, ako nezakonski oče izrecno ali molče prizna svojo obvezo, plačevati alimentacije.

**Pravica nezakonskega otroka do dote?** — Isti. — Vprašate, ali imajo nezakonski otroci pravico zahtevati doto od nezakonskega očeta. — Nezakonski oče ni dolžan dati doto svoji nezakonski hčeri. Nezakonski otroci imajo pravico zahtevati doto le od nezakonske matere.

## Tržna poročila.

**Mariborski živinski sejm 10. XI. 1936.** Prignanih je bilo: 8 konjev, 14 bikov, 110 volov, 577, krav in 11 telet, skupaj 720 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na tem sejmu so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 3.90 do 4.30 Din, poldebeli voli 3.50 do 3.75, plemenski voli 3.50 do 4, biki za klanje 3.25 do 3.60, klavne krave debele 3 do 3.20, plemenske krave 3 do 3.50, krave za klobasarje 1.60 do 2, molzne krave 2 do 2.75, breje krave 2.75 do 3.65, mlada živina 3.25 do 3.75, teleta 5 do 6 Din. Prodanih je bilo 352 komadov.

**Mariborski svinjski sejm 13. XI. 1936.** Na ta sejm so kmetje pripeljali 304 svinj, prodali pa so jih 110. Cene so bile naslednje: 5 do 6 tednov stari prasci 60—100 Din, 7—9 tednov stari po 120 do 150 Din, 3—4 mesece stari 165 do 225 Din, 5—7 mesecev stari 240 do 335 Din, 8 do 10 mesecev stari 360 do 530 Din, eno leto stari 570 do 900 Din. Svinje so prodajali 1 kg žive teže po 6 do 7.75 Din, mrtve teže pa po 8 do 10.50 Din.

**Sejem za prašiče,** ki se je vršil v sredo 11. t. m. v Ptujju, je bil dobro založen, kupčija pa je bila srednja. Pripeljali so 412 ščetarjev, prodali pa 105 komadov. Cene svinjam se od zadnjega sejma niso bistveno spremenile in so bile naslednje: pršutarji 5.75—6 Din, mastne svinje 6.75 do 7 Din, plemenske svinje 5.40—6 Din za 1 kg žive teže; mrtve teže 8—9 Din. Prasce stare do 12 tednov so prodajali po kakovosti od 55 do 160 Din komad.

**Mesne cene v Mariboru so sledeče:** Volovsko meso I. vrste 10 do 12 Din, II. vrste 8 do 10 Din, meso bikov, krav in telet 5 do 8 Din, telečje meso I. vrste 12 do 14 Din, II. vrste 10 do 12 Din, svinjsko meso sveže 10 do 14 Din.